

XIPRI ARBELBIDE

KULTURA ETA POLITIKA

Aurtengo gertakarietan azpimarra nezakeena da Antonio Campos, ikastolen federazioko lehendakariak EAJri ekarri dion sostengua azken hauteskundeetan eta horrek sortu dituen kalapitak.

Antonio Campos-en hautu horrekin ez naiz akort. Ez EAJ hautatu duelakotz. Beste edozein alderdi politikoren alde agin bazuen bere deia, nire ikusmoldea berdina izanen zen. Hona zergatik. Ikusmolde politiko askotako jendeak biltzen dituen erakunde baten buru da. Kargu horrek pisu bat ematen dio bere hautu publikoari. Funtsean, horregatik diote eskatu publikoki agertu zedin EAJren alde. Antzuolako ikastolako irakasle soil bat izan balitz ez zioten horrelakorik eskatuko, irakasle soil baten deiak ez baitu Euskal Herri guziko ikastolen lehendakariarenak daukan pisurik. Kargu hori daukanak ez dezake EA, EAJ, EE, HB, eta menturaz PSE eta PPko aita-ama batzuek ematen dioten konfiantza balia, alderdi horietarik bakar baten faboretan. Denek batera ematen dioten pisua ez dezake bakar baten alde balia.

Bigarren arrazoi bat bada, nire ustez, kultur munduan kargu bat duena ez dadin alderdi baten alde agertu. Gure mintzaira eta kultura aski segurik nahasten dituzte politikarekin. Nor ez da oroit «H» ETArene zioten garai hartaz? «H»ren aurka zinezko arrazoi bat ateratzea baino errazago zen hori erratea!

Behin baino gehiagotan idatzi izan dut askotan gogoeta nagoela, alderdi politikoen jokamoldeak ikusiz, heia euskararen zerbitzuko diren ala euskara duten beren zerbitzuko baliatzen. Ekologisten alderdia bezala, euskararen alderdi bat sortu behar genukeela idatzi izan dut, zor zaion errespetua ekar diezaioten gure mintzairari.

Euskarari egiten ahal zaion mesede handienetarik bat da, saltsa politiko guzietarik kanpo uztea. Euskararen alde direla? Ongi! Orduan euskaraz mintza daitezela, euskara dakiten

gizon eta emazteak eman ditzatela beren alderdiaren karguetan, hautagai-zerrendetan, diputazio eta jaurlaritzako karguetan. Eman dezatela beren sakeleko dirutik, eta kargu politikoak baldin badituzte, diru publikotik, euskaraz ari diren irratia, agerkari, ikastetxe, gau-eskola, elkarte eta gaineratikoen alde. Baina lanean hor ari direnak utz ditzatela bakean beren lana egitera, euskarak eman dieten pisua baliatzeko partez beren alderdiaren eta alderdikieren mesedetan.

Kultur munduko gizonak ere behar direla mundu politikoan egia da. Politika-mundura pasatzen direnetik utz diezaiotela kultur munduan daukaten kargua beste norbeiti, lan egiten jarraia dezakete kargurik gabe ere. Inkonpatibilitateak badira beste munduetan ere. Politika-munduan berean ez ditzake bi kargu baino gehiago izan gizon berak. Zergatik meta kargu politiko eta kulturalak?

Frantziako sindikatutan demagun, arduradunek ez dute beren burua hauteskudetan agertzeko eskubiderik. Uste dut salbuespen bakarra, Alderdi Komunista den, CGT bere adar sindikalarenkin. Baina denek badakite CGT, Alderdi Komunistaren sindikatu dela. Eta ez zait iduri Alderdi Komunista eredutzat har dezakegun.

Frantzian, prefeta, juje eta goimailako funtzionarioek ez dute beren iritzi politikoa publikoki agertzeko eskubiderik, are gutiago hauteskundeetan aurkeztekorik. Lege hori denek errespetatzen duten ala ez, besterik da, baina legea hor da. Hautagai bezala agertu nahi badute, beren kargutik dimititu behar dute lehenik.

Iduritzen zait, ikusiz euskararen egoera eta gure herria zein minbera den alde politikotik, kontuz ibili behar dugula alor horietan.

Zoritzarrez ez da horrela gertatzen. Eta egia aitortu behar dut, Antonio Camposen kontra erran direnek harritu naute. Alderdi politiko bat publikoki sostengatu duen lehena ote da? Iñazio Oliveri ez ote zen Gipuzkoako ikastolen lehendakari politikan sartu zelarik? Badakit Lasarteko ikastolaren lehendakaria Xabier Elizondo, HBko hautetsia dela denbora berean. Sagrario Aleman-ek ez ote ditu HBko hautetsi kargua eta Arturo Campion euskaltegiko lanak biak betan egin? Xabier Albiz-

tegieta Gipuzkoako ikastolen lehendakari eta ESB alderdiko arduradun zen. Arabako ikastolen kargu gorenetarik bat preso eman zuten ETarentzat egin zuen zerbaitengatik. Nor mintzatu da kasu horietan kultur kargua eta engaiamendu politikoa- ren nahasketaz? Nola bada orain da sortu eskandalua, beste hainbeste aldiz gauza bera ikusi delarik? Kargu politiko eta kulturala, batere problemarik gabe uztartzen dituzten beste hainbeste badelarik oraino gaur egun!

Batere problemarik gabe, beren ustez bederen zeren eta, kolore askotako jendeak eman kargu kulturala, kolore bakar bateko alderdiaren alde baliatzeko tentazioa ez da ttikia. Gustatuko litzaidake Antonio Campos-en kontra mintzo diren horiek zerbait argitasun eman balezate beste kasu horietaz daukaten ixiltasunaz.

Hegoaldeaz mintzatu naiz, baina gogoetak iparraldeaz eginak ditut lehenik, hemen bainaiz ohartu, kultura politikaren zerbitzuko emateak dauzkan kalteez. Baionako murru paretatzuetan ikus daiteke oraino tindatua: «Ikastola, ils cassent tout là», eta hori irakurtzen da 'ikaztula'. Horrek erran nahi du: ikastola, denak hausten dituzte. Ez da erratearen beharrik, ikastolaren etsaiek idatziak direla. Noiz ote? Ikastolen alde egin manifestaldi batzuk gaizki bururatzen ziren garai batean. Ikastolei on egin ote diete, koktail molotovekin bururatu diren manifestaldiek? Amalgamak egiten dituztela nigarrez ari baigara, ez ote ditugu guk ekarri amalgamak egitera horrelako ekintzekin.

Ikastolak denei irekiak direla erraten dugu. Laikoak direla. Apolitikoak. Manex Goihenetxe eta Jean Pierre Seiliez mehatxatu zituzten armak eskutan, begitarteak gorderik 1981ean, Herri Taldeek hartu nahi izan zutelarik Seaskaren kontrola. Seiliez-ek utzi zuen Seaskaren lehendakari kargua ondoko biltzar nagusian; Manex Goihenetxek idazkari nagusiarena. Ekin-tza apolitikoak izan ote ziren horiek? Herri Taldeei ala Seaskari zegokien bere lehendakari eta idazkari nagusiak hautatzea?

Euskal Kultur Erakundea sortu zelarik, Pizkundearen Biltzar nagusi bat izan zen Hazparnen. Pizkundeak hamar bat ordezkari izendatu behar zituen EKEren zuzendaritzarako. Gogoratzen naiz, bi baldintza eman zirela biltzar horretan orde z-

kari izateko: bat, ordezkari horiek euskara jakin zezaten. Beste, ez zezaten politika-kargurik izan, edo hautetsi, edo alderdi politiko baten arduradun bezala. Bera EAkoa eta Xarriton ez zen aurkeztu ordezkari bezala horrengatik. Baina hamar ordezkarietarik bat, erdalduna eta gizon politiko ezagun bat izan zen halere eta pisu handia dauka oraino EKEN, nahiz geroztik Biarritzeko axudant den eta behin baino gehiagotan zerrendaburu agertu den hauteskundeetan. Administrazio-kontseilu horretan bi sail badira, bat politiko eta administratiboena, bestea kulturalena, baina kulturalen sailean sartu da iparraldeko politiko ezagunenetarik bat.

Geroztik behin baino gehiagotan sartu dira kultur munduko arduradunak saltsa politikoan. Saltsa erran dezakegu zinez, saltsak izan baitira EAK «Abertzaleen Batasuna» deitu mugimenduak hartu bidez besterik hartu duelarik behin baino gehiagotan. Seaskaren eta Euskal Kultur Erakundearena Lehendakariak izan ziren sostengu komitea sortu zutenak. «Abertzaleen Batasunaren» alde botua eman zuten %6,92 zuten berekin. %93,08 beste nonbait ziren. Harritzekoa ba ote da %93,08 hori mesfidatzen bada gure elkarte eta mugimendu kulturalerik, kultur mugimenduetan sartuz hautu politiko bat egingen dutela uste baitute? Ez dugu ahantzi behar, iparraldeko euskaldun gehienak ez direla «abertzaleak».

Nork sinetsarazi gero, euskararen kontra aitzaki bila da biltzanei, kultura eta politika bi gauza ezberdin direla?

Beren interesa delarik badakite politika eta kulturaren autonomia eskatzen. Europako azken hauteskundeak izan direlarik, Simeoni eurodiputatu Korsikarraren zerrendan sartu da iparraldeko hautagai-andana bat. Xalbador ikastegia bisitarazi zioten Korsikarrari. *ENBATA* astekariaren lehen orrialdean ikus zitekeen ondoko ostegunean, Simeoni Xalbador ikastegiaren atarian. Abertzaleak bi taldetan ziren: batzuk Simeonirekin joatearen alde, besteak aurka. Xalbador ikastegiko zenbaitek protestatu zuten, politikoki haietaz baliatu zirela sentitu baitzuten. Arrazoi zuten.

Baina hona non, azken urri honetan Xalbador ikastegiaren festa finkatua zuten ingande berean gertatu den Makean,

IKren presoen eguna. Xalbador ikastegiaren festa beste egun batera gibelatu dute, Makeari kalterik ez egiteko. Pentsa dezakezuen bezala, *ENBATA*k ez du huts egin: kultura eta politika uztartze hori salatu du. Bi gertakari horiek garbiki erakusten dute, batzuk ala besteak akort direla ikusteko kulturak eta politikak ez dutela nahasi behar. Beraiek hunkituak direlarik, batzuek ala besteak senditzen dute zer kalte ekar dezakeen nahaste-borraste horrek. Baina gizon berak direlarik arduradun edo alderdi politiko edo kargu publikoa batean, zein handia den kulturak daukan indarraz baliatzeko tentazioa?

Ez, Antonio Campos-ek ez zuen EAJ sostengatu behar, baina maila horretako karguak dituzten besteek ere, politikatik at egon behar dute.

BALEREN BAKAIKOA

EKONOMI EGOERAZ

Ekonomia depresiotik irteten ari omen da. Izan ere, bi edo hiru urte luze igaro ondoren, badirudi ekonomia bizkortzen ari dela. Lehenengo berri baikorrak EEBBetatik etortzen hasi zirenen, Barne-Produktu Gordina (BPG) uste baino gehiago hazten ari zelako. Halere, geroago hazkunde hori zertxobait moteldu egin da, baina zalantza gutxi dago egoera hobera egiten ari dela, nahiz interes-tasak igotzeko arriskuan egon, inflazioa pizten ari dela-eta.

Europako Batasunean ere ildo honetatik doa ekonomia, baina hazkunde-tasak apalagoak dira. Eta antzeko zerbait gertatzen da Espainiako estatuko ekonomiarekin, hemen ere uste zen baino gehiago hazten ari baita BPGa. Jakina, aurrakusi ziren zenbaki makroekonomikoek ezer gutxi balio dute gobernu zentralak, ohizkoa denez, aurrikuspen horiek, behin eta berriro, doitu behar izan baititu.

Egoera hobea honekin lotuta, Espainiako estatuan langabetu-kopurua zertxobait murriztu da garai honetan, INEMek